

Zināšanas problemātika ārsta un pacienta attiecībās

Ģirts Jankovskis

Rīgas Stradiņa universitāte, Humanitāro zinātņu katedra, Latvija

Ievads. Pacienta un ārsta attiecību veidošanās procesā būtiska nozīme ir situācijas izpratnei. Izpratne veidojas, balstoties uz ārstam pieejamo informāciju, kuru nevar uztvert kā vienvērtīgu faktu kopumu. Katru faktu var raksturot kā zināšanu. Referāta autors nošķir zināšanas un zināšanu. Ar zināšanām var tik saprasts atsevišķs informācijas daudzums, kas tiek abstrahēts, savukārt ar zināšanu ir jāsaprot aktuāls apziņas stāvoklis, kurā tiek priekšstatīta aktualitāte kā apzināti esoša. Zināšanu var raksturot trejādi:

- 1) zināšana, kas raksturo subjektīvo pieredzi (medicīnas kontekstā tā būtu slimības aktuālā pieredze);
- 2) zināšana, kas ir pieredzes objektīvs jeb vispārējs raksturojums (piemēram, apziņa par slimības cēloni);
- 3) zināšana, kas izpaužas no situācijas konteksta (sociālā, kulturālā, valodiskā aspekta).

Katra grupa paredz citādu informācijas ievākšanas aspektu. Lai izveidotu izpratni, kas iekļautu visus trīs zināšanas veidus, ir jāpievērš uzmanība ārsta un pacienta attiecību dažādām komunikācijas dimensijām.

Darba mērķis. Darba mērķis ir uzsvērt dažādo jēdziena 'zināšana' raksturojumu un mērķtiecību ārsta un pacienta attiecību veidošanas procesā, raksturot problēmas, kas saistās ar katru atsevišķo zināšanas grupu, un piedāvāt modeli, kurā šīs problēmas iegūst izpratni producējošu, nevis reducējošu raksturu.

Rezultāti. Apskatot trīs zināšanas veidu nozīmi izpratnes veidošanas procesā, piedāvāt modeli, kurš uzrāda dažādu informācijas iegūšanas lomu katrā no zināšanas izpratnes laukiem.

Secinājumi. Ārsta un pacienta attiecību gadījumā informācijas iegūšanas procesā ir jāizdala trīs faktu kopas: slimības pieredze, slimības cēlonis un situācijas konteksts. Trīs faktu kopas var tikt raksturotas arī kā subjektīvā zināšana, objektīvā zināšana un kontekstuālā zināšana. Katra grupa paredz cita veida problemātiku, bet tikai kopējā mijiedarbībā tās veido pilnīgu situācijas izpratni, kas nosaka auglīgu ārsta un pacienta attiecību veidošanās procesu.